

Η Συνεργατική Μάθηση στη διδασκαλία της Λογοτεχνίας: ένα παράδειγμα από τα ΚΝΛ της Γ' Γυμνασίου

ΑΓΑΠΗ ΔΑΛΚΟΥ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2019

1. Τι είναι η Συνεργατική Μάθηση και γιατί να τη χρησιμοποιήσω ;

- Αφετηρία το παράδειγμα του κονστρουκτιβισμού (Dewey, Vygotsky, Bruner, Κοινότητες Μάθησης)
- Ορίζεται ως η διδακτική στρατηγική που
 - α) βασίζεται στις αρχές της ενεργητικής μάθησης
 - β) προβλέπει την εργασία των μαθητών σε ομάδες
 - γ) εμπλέκει τους μαθητές στο σχεδιασμό της μαθησιακής διαδικασίας
 - δ) αξιολογεί όχι μόνο επίδοση αλλά και κοινωνικές δεξιότητες
 - ε) καλλιεργεί πνεύμα αλληλεγγύης
 - στ) δημιουργεί στους μαθητές κίνητρα για μάθηση μέσω της δράσης

2. ΣΜ και Λογοτεχνία: στόχος και κίνητρα

▶ Στόχος: η υποστήριξη των μαθητών στην ανάπτυξη **Ερμηνευτικών Στρατηγικών** κατά την προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων

▶ Κίνητρα – πηγές προβληματισμού:

- Η διδακτική εμπειρία (η ερμηνευτική προσέγγιση μέσα στην τάξη φέρνει συχνά τους καθηγητές σε αμηχανία)

- Η σχετική βιβλιογραφία:

α) Θεωρία (η ερμηνεία της λογοτεχνίας είναι πολύπλοκο πρόβλημα, καθώς προϋποθέτει την κατοχή γνώσεων, την εφαρμογή στρατηγικών, αλλά και την ενεργοποίηση της φαντασίας του αναγνώστη)

β) Προηγούμενες έρευνες

3. 1. Οργανώνοντας τις διδασκαλίες συνεργατικής μάθησης

Από την αρχή της χρονιάς θα πρέπει να φροντίσουμε για...

- ▶ Τη σύνθεση των ομάδων (μέγεθος, ετερογένεια ως προς την επίδοση & το φύλο, σταθερότητα...)
- ▶ Τις οδηγίες που θα δώσουμε στους μαθητές (τι περιμένουμε να κάνουν, ανάθεση ρόλων, κανόνες συμπεριφοράς...)
- ▶ Την παροχή κινήτρων στους μαθητές (εσωτερικών ή εξωτερικών)
- ▶ Την επιδίωξη θετικής αλληλεξάρτησης, ατομικής ευθύνης, διαπροσωπικής επικοινωνίας, δόμησης του ομαδικού έργου

Όλα τα παραπάνω έχουν ως στόχο την εξασφάλιση πραγματικής συνεργασίας μέσα στις ομάδες.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

- 1) Θυμόμαστε ότι έχουμε όλοι μαζί ευθύνη για ό,τι κάνουμε.
- 2) Ενθαρρύνουμε όλους να συμμετέχουν.
- 3) Ακούμε προσεκτικά τις ιδέες όλων, ακόμη κι αν δεν συμφωνούμε μαζί τους, και δεν τους διακόπτουμε.
- 4) Κρίνουμε ιδέες, όχι ανθρώπους.
- 5) Προσπαθούμε να καταλάβουμε όλες τις πλευρές του θέματος.
- 6) Αν κάποιος πει κάτι που δεν είναι σαφές, το διευκρινίζουμε.
- 7) Πρώτα εκφράζουμε όλες τις ιδέες / απόψεις και μετά τις συνδυάζουμε σε μία ενιαία απάντηση.

3.2. Διδακτικό παράδειγμα

Κ.Π. Καβάφη: *Στα 200 π.Χ.* (Κ.Ν.Λ. Γ' Γυμνασίου)

3.3. Φάσεις και μορφή της διδασκαλίας

- ◉ Τέσσερις πενταμελείς ομάδες και μία εξαμελής
- ◉ Πρώτη φάση: προετοιμασία με όλη την τάξη
- ◉ Δεύτερη φάση: εργασία στις ομάδες
- ◉ Τρίτη φάση: συστηματοποίηση των αποτελεσμάτων με όλη την τάξη
- ◉ Τέταρτη φάση: αξιολόγηση του ομαδικού έργου
- ◉ Ο ρόλος του δασκάλου: διευκολυντικός (Facilitator)

Πρώτη φάση: προετοιμασία με όλη την τάξη

Κείμενο: Κ.Π. Καβάφη, Στα 200 π.Χ.

«Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην
Λακεδαιμονίων→»

Μπορούμε κάλλιστα να φανταστούμε
πως θ' αδιαφόρησαν παντάπασι* στην
Σπάρτη
για την επιγραφήν αυτή. «Πλην
Λακεδαιμονίων»,
μα φυσικά. Δεν ήσαν οι Σπαρτιάται
για να τους οδηγούν και για να τους
προστάζουν
σαν πολυτίμους υπηρέτας. Άλλωστε
μια πανελλήνια εκστρατεία χωρίς
Σπαρτιάτη βασιλέα γι' αρχηγό
δεν θα τους φαίνονταν πολλής περιωπής*.
Α βεβαιότατα «πλην Λακεδαιμονίων».

Είναι κι αυτή μια στάσις. Νιώθεται*.

Έτσι, πλην Λακεδαιμονίων στον Γρανικό·
και στην Ισσό μετά· και στην τελειωτική
την μάχη, όπου εσαρώθη* ο φοβερός στρατός
που στ' Άρβηλα συγκέντρωσαν οι Πέρσαι:
που απ' τ' Άρβηλα ξεκίνησε για νίκη, κι
εσαρώθη.

Κι απ' την θαυμάσια πανελλήνιαν
εκστρατεία
την νικηφόρα, την περίλαμπρη,
την περιλάλητη, την δοξασμένη
ως άλλη δεν δοξάσθηκε καμιά,
την απαράμιλλη*: βγήκαμ' εμείς·
ελληνικός καινούριος κόσμος, μέγας.

Εμείς· οι Αλεξανδρείς, οι Αντιοχείς,
οι Σελευκείς, κι οι πολυάριθμοι
επίλοιποι* Έλληνες Αιγύπτου και Συρίας,
κι οι εν Μηδία, κι οι εν Περσίδι, κι όσοι άλλοι.
Με τες εκτεταμένες επικράτειες*,
με την ποικίλη δράση των στοχαστικών
προσαρμογών*.
Και την Κοινήν Ελληνική Λαλιά*
ως μέσα στην Βακτριανή την πήγαμεν, ως
τους Ινδούς.

Για Λακεδαιμονίους να μιλούμε τώρα!

Κ.Π. Καβάφης, *Ποιήματα*, τόμ. 2, Ίκαρος

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μάθημα: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Κείμενο: Κ. Π. Καβάφη, Στα 200 π.Χ. (ΚΝΛ Γ΄ Γυμνασίου, σ. 123-124)

Ομάδα: Ημερομηνία:/...../.....

Μέλη: 1) 2) 3) 4)
..... 5)

Οδηγίες

1. Να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις (με ανοιχτά βιβλία).
2. Την πρώτη ερώτηση να την απαντήσει ο καθένας μόνος του, ενώ τις υπόλοιπες να τις απαντήσετε ομαδικά. Οι απαντήσεις πρέπει να προκύψουν από τη συζήτηση όλων των μελών της ομάδας. Οι ιδέες σας πρέπει να υποστηρίζονται με συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο.
3. Επιλέξτε έναν «γραμματέα», ο οποίος θα καταγράφει τις απαντήσεις της ομάδας στις ερωτήσεις, και έναν «αναγνώστη», ο οποίος θα τις διαβάσει σε όλη την τάξη, στην επόμενη φάση.
4. Όταν ολοκληρώσετε την εργασία σας, θα παραδώσετε όλα τα φύλλα εργασίας.
5. Εάν έχετε κάποια απορία, ρωτήστε πρώτα όλους τους συμμαθητές σας στην ομάδα σας. Μόνο εάν κανείς δε μπορεί να σας βοηθήσει, ρωτήστε την καθηγήτρια.

Ερωτήσεις

1) Υποθέστε ότι είστε κι εσείς ένας Έλληνας της ελληνιστικής εποχής (στα 200 π.Χ. συγκεκριμένα) που ζει στην Αλεξάνδρεια και, όπως και ο ομιλητής του ποιήματος, επισκέπτεστε την Αθήνα και διαβάζετε στον Παρθενώνα την επιγραφή: «Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων...» στο μνημείο της μάχης του Γρανικού (334 π.Χ.). Παρόλο που γνωρίζατε για την εκστρατεία και τη στάση των Λακεδαιμονίων, η επιγραφή σας προξένησε μεγάλη εντύπωση. Μετά την επιστροφή, συζητώντας με ένα φίλο, να του μιλήσετε για την επιγραφή. Έπειτα, σχολιάζοντάς την, να του περιγράψετε με συντομία την εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου, καθώς και τον ελληνικό κόσμο που προήλθε απ' αυτήν, τονίζοντας τα σημεία που σας φαίνονται σημαντικότερα. Να σχολιάσετε επίσης τη στάση των Λακεδαιμονίων: έκαναν καλά ή όχι που απέστειλαν από την εκστρατεία και γιατί:

Δεύτερη φάση: εργασία στις ομάδες

ΦΥΛΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Τμήμα: Γ1

Κείμενο:

Ημερομηνία:

ΟΜΑΔΑ	ΠΑΡ.	ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ΣΧΟΛΙΑ
Ομάδα Α			
Κων/νος			
Ελένη			
Αποστόλης			
Θοδωρής			
Όμηρος			
Ομάδα Β			
Αριστένια			
Ιφιγένεια			
Αστέριος			
Ορέστης			
Σπύρος			
Ομάδα Γ			
Βασίλης			
Ιωάννα			
Ρωμανός			
Χρήστος Α.			
Φωτεινή			
Παναγιώτης			
Ομάδα Δ			
Δημήτρης			
Χρήστος Κ.			
Τάσος			
Μιλένα			
Φάνης			
Ομάδα Ε			
Αλέκος			
Αργύρης			
Ελισάβετ			
Βασίλης			
Παντελής			

0: μηδαμινή συμμετοχή 1: περιορισμένη 2: μέτρια 3: αυξημένη

Τρίτη φάση: συστηματοποίηση των αποτελεσμάτων με όλη την τάξη

Παράδειγμα απάντησης ομάδας μαθητών στην τρίτη ερώτηση του φύλλου εργασίας:

- *Τι καταπληκτικό έργο! Έτσι φίλοι μου;*
- *Ναι, είναι πράγματι μοναδικό!*
- *Εγώ, να σας πω την αλήθεια... δεν πολυκατάλαβα τι εννοεί ο ποιητής στο έργο που διαβάσαμε...*
- *Μην ανησυχείς: Θα σου εξηγήσουμε εμείς.*
- *Ο ποιητής φαίνεται να εμπνεύστηκε από μια επιγραφή στον Παρθενώνα που λέει: «Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων από των βαρβάρων την Ασίαν κατοικούντων». Αρχικά, ο αγαπημένος ποιητής, μιλάει για το λαμπρό και υψίστης σημασίας έργο του Μ. Αλεξάνδρου. Ειδικότερα, αναφέρεται στην εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού και της γλώσσας λόγω της νικηφόρας αυτής εκστρατείας.*
- *Στο μεγαλύτερο μέρος του ποιήματος κάνει διάφορα ειρωνικά σχόλια για τη στάση των Σπαρτιατών, οι οποίοι έβαλαν τον εγωισμό και την ανάγκη τους για ηγεσία πάνω από το σπουδαίο έργο της εκστρατείας. Φαίνεται να τους υποτιμά ολότελα και να μην τους σέβεται λόγω της απόφασης αυτής.*

- Γενικότερα, ο ποιητής αισθάνεται τεράστια περηφάνεια για τους σπουδαίους προγόνους του και το έργο του Μεγάλου Αλεξάνδρου και ειδικότερα αυτό της εξάπλωσης της ελληνικής γλώσσας στα πέρατα του κόσμου, όπως άλλωστε φαίνεται και από τους στίχους: [...] Και την Κοινήν Ελληνικήν Λαλιά ως μέσα στη Βακτριανή την πήγαμε, ως τους Ινδούς. [...] Επιπλέον, νιώθει έπαρση και φαίνεται πολύ αλαζόνας.
- Ακούγοντάς τα όλα αυτά πιστεύω ότι η στάση του Καβάφη είναι απόλυτα σωστή και λογική, καθώς άξιζε μια αλαζονική συμπεριφορά απέναντι στην πολύ εγωιστική των Λακεδαιμονίων.
- Κατά τη δική μου γνώμη, από τη μια ο ποιητής έχει δίκιο για το ότι οι Σπαρτιάτες ήταν πολύ εγωκεντρικοί. Βέβαια, Εγώ θα κρατούσα μια πιο αντικειμενική στάση. Πιστεύω ότι οι αλαζόνες άνθρωποι πρέπει να υποστούν τις ανάλογες συνέπειες και, όπως άλλωστε φάνηκε στην πορεία της ιστορίας, οι Έλληνες της ελληνιστικής εποχής το πλήρωσαν, καθώς η τύχη τους μεταβλήθηκε δραματικά.
- Σας ευχαριστώ πολύ για τη βοήθειά σας!

Τέταρτη φάση: αξιολόγηση του ομαδικού έργου

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΟΜΑΔΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

	Ομάδα 1	Ομάδα 2	Ομάδα 3	Ομάδα 4	Ομάδα 5
Βαθμός απαντήσεων στις ερωτήσεις (ακαδημαϊκή επίδοση)					
Βαθμός συνεργατικότητας της ομάδας (λειτουργικότητα της ομάδας)					
Σύνολο					

«Παράπλευρα» οφέλη...

- ▶ Ενίσχυση επικοινωνιακών δεξιοτήτων
- ▶ Καλλιέργεια κλίματος αλληλεγγύης και ανάπτυξη φιλικών δεσμών:

«...αλλά το σημαντικότερο ήταν που ήρθα πιο κοντά με κάποιους συμμαθητές που δε μπορούσα να φανταστώ ποτέ ότι θα λέγαμε κάτι παραπάνω από ένα γεια!»

... αλλά και «παράπλευρες απώλειες»!

- ▶ Διάχυση ευθύνης ή κοινωνική «λούφα»
- ▶ Η συναίνεση για τη διαμόρφωση μιας κοινής απάντησης δεν είναι δεδομένη (η «σκοτεινή πλευρά» της συνεργατικής μάθησης)

Σας ευχαριστώ πολύ